

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Ягунов В. В.

*доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії наукового супроводження розроблення
нормативів і стандартів з фізичної підготовки і спорту
науково-дослідного центру проблем фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національного університету оборони України
м. Київ, Україна*

Необхідність відбиття російської агресії та забезпечення територіальної цілісності України, орієнтація вітчизняної військової освіти на компетентнісну парадигму військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів, поширення інтеграційних процесів у системі військової освіти згідно зі стандартами НАТО актуалізують проблему військово-професійної підготовленості майбутніх офіцерів як суб'єктів військового управління. Одним із напрямів розв'язання цієї педагогічної проблеми є суттєве покращення професійно-педагогічної підготовки (далі – ППП) майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту Збройних сил України (далі – майбутніх офіцерів), що має реалізовуватися шляхом їх військово-професійної підготовки як офіцерів – військових професіоналів і суб'єктів військового управління в тактичній ланці управління та педагогічної підготовки як фахівців фізичного виховання та спорту військовослужбовців у Збройних силах (далі – ЗС) України. Для цього вони згідно компетентнісним і суб'єктно-діяльнісним методологічними підходами до їх ППП мають формувати цінності та мотивацію сумлінної військово-професійної та фахової видів діяльності у системі фізичного виховання та спорту військовослужбовців, володіти ґрунтовними військово-професійними та педагогічними знаннями, сформованими військово-професійними та педагогічними практичними навичками та вміннями, у тому числі найголовніше сформувалися як суб'єкти військово-професійної (як офіцер – суб'єкт військово-професійної діяльності) та фахової (як військовий педагог – фахівець фізичного виховання та спорту військовослужбовців) видів діяльності.

Вважаємо, що проблема ППП майбутніх військових фахівців за спеціальністю 017 – фізична підготовка та спорт для ЗС України як офіцерів – військових професіоналів у тактичній ланці управління та педагогів у системі фізичного виховання військовослужбовців нині набуває особливої методологічної, теоретичної та прикладної актуальності.

Основними характеристиками ППП майбутніх офіцерів визначаємо системність, контекстність, інтегральність, процесуальність, екстремальність і суб'єктність. Наприклад, відповідно до системного підходу їх ППП є інтегративною цілісністю в системі військової освіти, що має загальні характерні властивості, до яких належать єдність, взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її компонентів – цільового, ціннісно-мотиваційного, змістовного, суб'єктного, методичного, контрольнo-корегульовального та результативного, які об'єднані єдиною метою – формувати професійно-педагогічну компетентність майбутніх офіцерів. Системостворювальними компонентами цієї системи вважаємо ціннісно-мотиваційний, суб'єктний і результативний компоненти, а змінними складовими виступають відповідно всі інші компоненти, а стрижневим компонентом, що визначає зміст і специфіку взаємодії та актуалізації всіх інших компонентів, вважаємо ціннісно-мотиваційний: “1. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців визначає їх ставлення до свого професійного буття, смислу професійної діяльності та становлення її творчим суб'єктом. 2. Цінності й мотивація обіймають стрижнєве місце в структурі професійної компетентності фахівців... 3. Зміст цього компонента складають потреби, мотиви та цінності професійного буття конкретного фахівця. 4. Система цінностей і мотивації професійного буття конкретного фахівця реалізує аксіологічну, стимуляційну та регулятивну функції у процесі набуття професійної освіти майбутнім фахівцем, а згодом професійної діяльності та самоактуалізації як суб'єкта конкретного виду професійної діяльності” [1, с. 215].

Отже, відповідно до функціонально-системного та компетентнісного підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців *ППП майбутніх офіцерів* визначаємо як сукупність послідовних взаємопов'язаних і взаємозумовлених компонентів – цільового, ціннісно-мотиваційного, змістовного, суб'єктного, методичного, контрольнo-корегульовального та результативного, які об'єднані єдиною метою – забезпечувати гарантоване формування їх професійно-педагогічної компетентності як, з одного боку, суб'єктів військового управління тактичної ланки управління, а з іншого – організаторів та управлінців у сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Зауважимо, що науковцями пропонуються різні поєднання компонентів професійної підготовки майбутніх фахівців. Проте можна

визначити основні з них. З урахуванням того факту, що в основі визначення їх сукупності є розуміння ППП майбутніх офіцерів як військово-педагогічного процесу в ВВНЗ, що забезпечує отримання інтегрованого результату – сформованості їх професійно-педагогічної компетентності, то можемо узагальнити **основні компоненти їх ППП** таким чином: цільовий, ціннісно-мотиваційний, змістовний, процесуальний чи діяльнісний, методичний, операційний, контрольно-корегувальний і результативний чи оцінно-результативний.

Відповідно, результатом їх ППП є сформована **професійно-педагогічна компетентність** як офіцера тактичної ланки управління та фахівця фізичного виховання та спорту військовослужбовців у ЗС України, яка визначається нами як цілісне та стійке професійно важливе психічне утворення чи інтегральний результат їх ППП, що відображає професійну позицію як суб'єкта військово-професійної та фахової – педагогічної – видів діяльності в ЗС України та її цінності та мотивацію, теоретичну та діяльнісну підготовленість до цієї діяльності, сформованість професійно важливих якостей, серед яких найважливішим є професійна суб'єктність як офіцера та фахівця фізичного виховання та спорту військовослужбовців. Вона включає не лише професійні та фахові – педагогічні – знання, уміння, навички, а насамперед цінності та мотивацію, професійно важливі якості, професійну суб'єктність, що забезпечують успішну реалізацію військово-професійних і фахових функцій та найголовніше – суб'єкту здатність бути офіцером – суб'єктом військового управління та фахівцем фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Вважаємо, що *інтегрованим результатом ППП майбутніх офіцерів* є сформована **професійно-педагогічна компетентність** як суб'єкта військово-професійної та фахової – педагогічної – діяльності у військах, що представляє складне інтегральне професійно важливе психічне утворення, яке формується у процесі набуття ними професійно-педагогічної освіти в ВВНЗ, проявляється, актуалізується, розвивається і вдосконалюється у військово-професійній діяльності як суб'єктів військового управління в тактичній ланці управління та фаховій – педагогічній – діяльності як фахівців фізичної підготовки та спорту військовослужбовців у ЗС України.

Інтегрованим проявом професійно-педагогічної компетентності є їх професійна суб'єктність як офіцера і фахівця фізичної підготовки та спорту військовослужбовців.

Основними чи мінімально необхідними **компонентами професійно-педагогічної компетентності майбутнього офіцера** вважаємо такі: ціннісно-мотиваційний (цінності та мотивація професійно-педагогічної діяльності як суб'єкта військового управління); когнітивний (операційно-діяльнісний, педагогічні та організаційно-управлінські знання як

військового менеджера); операційно-діяльнісний (практичні навички, вміння та здатності як суб'єкта військового управління тактичної ланки управління); педагогічний (педагогічні знання як фахівця за спеціальністю 017); організаційно-управлінський (організаційно-управлінські навички, вміння та здатності як начальника фізичної підготовки у військовій частині); індивідуально-психічний (професійно важливі якості як військового менеджера та організатора фізичної підготовки та спорту військовослужбовців); суб'єктний (сприйняття самого себе як військового професіонала та фахівця фізичного виховання та спорту військовослужбовців).

Доведено згідно з провідними ідеями та принципами компетентнісного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до ППП наступні поняття знаходяться у безпосередній залежності та у логічній послідовності утворюють такий змістовний і процесуальний ланцюжок: “професійна підготовка” – “військово-професійна підготовка” – “професійно-педагогічна підготовка” – “професійно-педагогічна компетентність офіцера – фахівця фізичного виховання та спорту”.

Доведено, що результатом ППП майбутніх офіцерів є сформована їх професійно-педагогічна компетентність як офіцерів тактичної ланки управління та фахівців фізичного виховання та спорту в ЗС України, що представляє системне та водночас контекстне професійно важливе психічне утворення чи інтегральний результат їх професійно-педагогічної підготовленості, який відображає професійну позицію як суб'єкта військово-професійної та фахової видів діяльності в ЗС України та її цінності та мотивацію, теоретичну та діяльнісну підготовленість до цієї діяльності, сформованість професійно важливих якостей, серед яких найважливішим є професійна суб'єктність як офіцера та фахівця фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

З'ясовано, що професійно-педагогічна компетентність майбутнього офіцера як суб'єкта військово-професійної та фахової – педагогічної – діяльності у військах представляє складне інтегральне професійно важливе психічне утворення, яке формується у процесі набуття ними професійно-педагогічної освіти в ВВНЗ, проявляється, актуалізується, розвивається і вдосконалюється у військово-професійній діяльності як суб'єктів військового управління в тактичній ланці управління та фаховій – педагогічній – діяльності як фахівців фізичної підготовки та спорту військовослужбовців у ЗС України.

Література:

1. Ягунов В. В. Ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності фахівців: методологічний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. № 6(64). С. 207–219. DOI: 10.33099/2617-6858-22-70-6-207-219.